

ז וכל מעשיך יהיו לשם שמים - לשם תורה, שנאמר (משלי ג): "כל דרכיך דעה, והוא ישר ארחיך".

איוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין ברש בר פרא

אבות פרק ב

יב רבי יוסי אומר: יהי ממון חברך חביב עליך כשלך; והתקן עצמך ללמוד תורה - שאינה ירושה לך; וכל מעשיך יהיו לשם שמים:

פ"י הגר"א

וכל מעשיך. כח"ש (חשלי ג) בכל דרכיך דעה כו' ואמרו איזה פרשה קטנה כו' ועי' סוף ברכות (ס"ג א')

מדוע הלכות דעות פ"ג

ב צריך האדם שיכונן לבו וכל מעשיו כלם לידע את השם, ברוך הוא. בלבד: ויהיה שבתו וקומו ודבורו, הכל - לצמת זה הדבר. ביצוד? פשיטא וימן או יצעה מלאכה לטל שקר, לא יהיה בלבו לקבץ ממון בלבד, אלא יצעה דברים האלו, כדי שימצא דברים שהגוף צריך להם: מאכילה ושתיה, וישיבת בית ונשיאת אשה. וכן כשיאכל וישקה ויבצע, לא ישם בלבו לעשות דברים האלו כדי להנות בלבד, עד שנמצא שאינו אוכל ושותה אלא המתוק לה, ויבצע כדי להנות - אלא ישם על לבו שיאכל וישקה כדי להברות גופו ואבריו בלבד.

ג המנהיג עצמו על פי הרפואה אם שם על לבו שיהיה כל גופו ואבריו שלמים בלבד, ויהיו לו בנים עושים מלאכתו וצמלים לצרכו - אין זו דרך טובה. אלא ישם על לבו שיהא גופו שלם ותוק כדי שיהיה נפשו ושרה לדעת אתה - שאי אפשר שיבין וישתכלל בהקמות, והוא רעב וחולה או אהד מאבריו כואב, וישם על לבו שיהיה לו בן, אוכל ושותה ויגדל וינשא. נמצא, המנהיג בדרך זו כל ימיו - עובד אתה תמיד: אפילו בשעה שנושא ונותן ואפילו בשעה שבוזע, מפני שמתעורר בלב, כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לצבד אתה. ואפילו בשעה שהוא ישן, אם ישן לדעת כדי שתננו וצמיו עצמי ויננו גופו, כדי שלא יתעלה ולא יוכל לצבד אתה והוא חולה - נמצאת שנה שלו עבודה למקום ברוך הוא. ועל ענין זה צוו חכמים ואמרו: וכל מעשיך יהיו לשם שמים. והוא שאמר שלמה בהקמתו: בלבד דרכיך דעה והוא ישר ארחיך (משלי ג, ו).

ספר משלי

פ"י הגר"א

הוא ספר משלי

משלי ג

(ו) בכל הדרכים הגלויים לך, דעהו, שהעשה לים שמים. והוא ישר ארחיך. אורח הוא באהכסא, כלומר ומנסתרות הוא ינקיט וישר ארחיך" שלא תכביל. והענין: שה' ו' הוא נגלה. ה' חשבה חופשי תורה ו' שית סדרי משנה אך ידוע שבהם נגזרים הסודות שהוא הנעלם. והוא סוד האלף שהוא הפלא. ולכן כאשר מתחבר ה"הו" עם האלף מורה על נסתר ונעלם, והן בעצמן הן נגלה. כנזכר לעיל. והוא "בכל דרכיך" שהן גלויי "דעהו", כלומר דע ה' ו' שהוא הנגלה, "והוא", שהוא הנעלם שב"הו", "הוא ישר" (הדרכים) [הארחות] שבאכסא.

מי השלוח

הוא ספר משלי

נצבים

האדם לנער הרע מקצו ולנדוק על מקום שדו מנעת נגנלות, והש"ס יעזור לו נסתמות שהם לה' אלהינו כמו שכתוב (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעה והוא ישר ארחיך.

רבנו משה בן מימון

פרק חמישי

(בהשמש האדם בלחות הנפש לצד תכלית אהת)

והוא אשר בקש ממנו יתברך שנקנו" אלו, באמרו: ואתם את ?? אלהיך בלבד ובלתי נפשך ובלתי קאדך. רצה לומר: בלבד חלקי נפשך - שמעשה תכלית כל חלקי מנהג תכלית אחת והיא: לאהבת השם יתברך. וכבר הזהיר הנביא, עליו השלום, על זה גם כן ואמר: בלבד דרכיך דעה (משלי ג, ו)

קבר קללו התקמים, וקרונם לברכה. זה הענין בלו בקצרה במלות מועטות מורות על זה הענין הוראה שצקה" קאר, עד קצתה תבטח המלות, איך ספרו זה הענין הגדול והעצום בלו, אשר הברו בו חבורים ולא השקימוהו - ידע הנאמר בלם אלהים' בלא ספק, והיא אמרם בצנאויהם: וכל מעשיך יהיו לשם שמים"

אר"ל הלכות ברכות רלא

בכל מה שיהנה בעולם ה' הוא לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתעלה כדכתיב (משלי ג ו) בכל דרכיך דעה. ואמרו חכמים ז"ל (אבות פ"ב כ"ב) ויהיו כל מעשיך לשם שמים. וכן יסדר ה"ר יונה הענין בפרקי אבות והיו כל מעשיך לשם שמים אפילו דברים של רשות כגון האכילה והשתיה וההלכה והישיבה והקיום וההשמש והשיחה וכל צרכי גופך יהיו כולם לעבודת הבורא או לדבר הגורם עבודתו. אכילה ושתיה כצד. אין צריך לומר שלא יאכל ולא ישחה דברים האסורים אלא אף כי אכל ושתה דברים המותרים והיה רעב וצמא אם להנאת גופו עשה אין זה משוכת אלא אם כן נתכוין להשלים צרכי גופו ושיאכל כדי היותו כדי לעבוד הבורא.

סימן רלא

וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך כדכתיב בכל דרכיך דעה (ד) ואמרו חכמים כל מעשיך יהיו לשם שמים (ה) שאפילו דברים של רשות כגון האכילה והשתיה וההלכה והישיבה והקיום וההשמש והשיחה וכל צרכי גופך יהיו כולם לעבודת הבורא או לדבר הגורם עבודתו שאפילו היה צמא ורעב אם אכל ושתה להנאתו אינו משוכת אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי היותו לעבוד את הבורא (ו) וכן אפילו לישב בסוד ישרים ולעמוד במקום צדיקים ולילך בעצת תמימי' אם עשה להנאת עצמו להשלים הפצו ותאותו אינו משוכת אלא א"כ עשה לשם שמים וכן בשוכבה א"כ לומר שבזמן שיכול לעבוד בתורה ובמצות לא יתגרה בשינה לענג עצמו אלא אפילו בזמן שהוא יגע וצריך לישן כדי לנוח מיגיעתו אם עשה להנאת גופו אינו משוכת אלא יתכוין לתת שינה לעיניו ולגופו מנוחה לצורך הכריאות שלא תסרף דעתו בתורה מהפכת מניעת השינה

ביאורי הגר"א

בכל כו' כדכתיב כו'. נצרות סיג' ה' ובלכות דר"ג פ"ג וכתיב נפ"ד דשנת רותן ה"ס כו': (ו) וכן אפילו וכל מעשיך כו' שגלי נכל כו': (ד) ואמרו כו'. פ"ג

א דין השכמת הבוקר.

(א) יתנכר (ב) כארי לעמוד בבוקר לעבודת הבורא (ג) ב שיהא הוא מעורר השחר. הנה: (ד) ועכ"פ לא יחמר זון התפל' שהנזר מתפללין (טור). הנה: (ה) שזית ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ביאורי הגר"א

כו' כלל גדול בתורה. כמ"ס נצרות סיג' ה' דרש נר קפרא

אפר"א

שכל נופי התורה תלויין כו' שאמר בכל דרכיך דעה כו'. לא קאמר וזכרוהו אלא דעהו ידעה אחתית בתליותו ושהוא יעול ומשגיח בכל דרכיך לחם שבר טוב ללדיקס ולענוש רשעים ומסיים והוא ישר ארחיך ע"ד שאמרו בדרך שאדם רוצה לילך כו' הבא (טור כו' וק"ל)

באור מרן האגן החסיד האמיתי
דבש אליהו מוולנא זלה

מהאגן החסיד כו
דבש חיים מוואלאזין זלה

וכל מעשיך יהיו לשיש. עדיכ (משלי ג) בכל דרכיך דעה. דהיינו שגם בתאוותי הגשמית יכוין לשיש. ואיכ שב והי רוחני כמיש (ישעיה ג) כי כאשר ירד הנשם וגוי ושמה לא ישוב כי אם הרוה וגוי ולחם לאכול וגוי. והנה הלשון משמע כי אם הרוה ואו ישוב והענין כי כל ההנא' אם נותני' שבת והודאי למי שברא זה אי מכוין לשיש חזרת שפע למעלה כביכול תשלום מה שירד למטה וכאלו החזרנו לו ית. ובכן שב הנשם למקומו. ואמר החכם (משלי ד) עיניך לנוכח יביטו ועפעפין ישירו נגדך רל כי בעוד כוונות האדם בעסקיו כדי להרבות הון ולא לשיש או אף אם עושה ברמאות דומה עליו כמישור. כי חמדת הממון מסמא את עיניו ומטה את לבו עד שאינו מרגיש כלל. אבל כשעיניך לנוכח יביטו. רל כשתתבונן היטיב בשעת עסק הפרנסה כי עיקר חכמית העסק אך שיהיה לך כח וחיל לעסוק בתורה ולעבודת ה' או עפעפין יישירו נגדך. מי יתראה לפניך הישר מתנגד לרצונך. שלא יהי חרו מצוה הנאה בעבירי'.

ד עוד ירצה באומרו תלכו על דרך אומרו (משלי ג) בכל דרכיך דעהו וגוי, וכתב רמב"ם בפרק ג' מהלכות יסודי התורה (הלכות דעות) וז"ל ישים אל לבו פדי שיהיה גופו שלם ותזק פדי שתהיה וכו' לדעת את ה', שאי אפשר שיכין ויסתפל בחכמות וכו', נמצא המהלך בדרך זה פל ימי עובד ה' ע"כ, והוא מאמר הפתוב פאן אם בחקתי תלכו בשביל עסק התורה תלכו בכל דרכים פאכילה וכו' במשמה בדבור וכו' בכל מעשה המסוכב מהטבעיות:

חבר מאמרים

דעת חכמה ומוסר

משתתפו של דבש האגן החסיד אור עולם
מרן ירוחם הלוי ליוואוויץ וזקלעהיה
אשר הגיע לרבים בפרשת הקדושה זכור

קו

דבש חיים מוואלאזין

לא יכוין זולתי לשם שמים, כל עניני הבריאה. מציאות של משפחה. בנים וכדומה, יהי הכל אך ורק לשם שמים, וזהו מציאות הבריא. זה עיקר כל עבודתו.

ואמרו (ברכות סג). איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה הוי אומר בכל דרכיך דעהו. משום שב"לשם שמים" תלויים באמת תורה ומצות, שכל התכלית מתורה ומצות הוא שיצא ה"לשם שמים" שבמצות. ועל דרך זה צריך לכוין בכל מצוה ומצוה. ויקחו לי תרומה" (שמות כה, א) כתב רש"י "לי לשמו", ולא קמירי מענין לשמה שבתרומה שיפריש לשם תרומה, אלא מירי מענין ה"לשם שמים" שבמצות, שזה תכלית המצות כולן, בגשתו להפריש תרומה יכוין "לשם שמים", וכן בכל מצוה ומצוה. וכמו"כ בכל מעשה ומעשה — "וכל מעשיך יהיו לשם שמים", שהלשם שמים זהו הנתבע והנדרש מאת האדם, וכל מה שתגדל אבל האדם הכרה זה אחרי ריבוי מחשבה והתבוננות, כל מה שיכניס עצמו יותר ויותר בדרגה זו של "לשם שמים" במדה זו יוכה להיות בטוח לכוין הדרך הנכונה וישוב בשמים ינחהו בדרך אמת, והוא יישר אורחותיו".

כשאנו מתבוננים בכוהות והכונות האדם, נראה שמן הנמנע הוא שימצא האדם הדרך הנכונה בהשענו על כוהותיו, כלו מוטבע מהכונות וכוהות הפכיים, שכל אחד מוכיחו ומאמת לו באותות ומופתים את אמתתו. עד שאי אפשר לו בשום אופן לקלוע אל המטרה הנכונה. ולכאורה הרי אבד מנוס מן האדם, ומהי העצה היעוצה לו לכוין האמת? וברמב"ם בשמונה פרקים מאריך הוא לבאר העצה והדרך שיבחר לו האדם, וכתב שם (ב"פ"ה) "שישעבד כוהות נפשו כולם וכו' עד שלא יהיו בפעולותיו פועל כל דהו שלא יביא אל זאת התכלית כו', וכבר הוזכר הנביא ע"ה ע"ז ו"ב ואמר (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיו, וכבר כללו חז"ל זה הענין בקצרה במלות מועטות וכו' והוא אמרם בצוואותיהם (אבות ב, יב) וכל מעשיך יהיו לשם שמים". ביאור הדברים, דבאמת מצד האדם עצמו ע"פ הטבעתו אין זה ביכולתו כלל לכוין דרך אמת ע"י טבעיו הוא, ואף בזיו כל דהו ממקומו אי אפשר לו לכוין בהשענו על כוהותיו מבלי שיכטל, ואיכ לפיז ח"ו אין לו מוצא כלל, והזרו חז"ל לאדם, "וכל מעשיך יהיו לשם שמים", וזהי העצה היעוצה, שבתנועה הכל דהו שהוא נגיש לעשות, יהי מכוין "לשם שמים", ואז כבר יקצע אל המטרה, וימצא הדרך הנכונה; "בכל דרכיך דעהו" — בכל דרכיך בכל מצביו בכל הנועותיו, יהי "דעהו", ואז "והוא יישר אורחותיו", דאז מן השמים יוליכוהו בדרך אמת ולא ימוט, ומן השמים יישירו דרכו, וימצא שכל עיקר עבודת האדם, כל הנדרש מאתו, הוא רק שיהי בכל מעשיו "לשם שמים", ש בכל דרכיך יהי "דעהו".

עלי שור

שערי הדרכה

נסיון
להדריך את בן דורנו
בנתיבות לעבודה פוכרית

תקט

חלק שני

עלינו להבהיר עוד: כאשר אמרנו כי תודעת הבורא מחליפה את תודעת ה"אני", אין כמובן כוונתנו שה"אני" אינו קיים עוד, כי זה מן הנמנע. כוונתנו היא זו: באדם קטן כמונו עיקר מחשבתו סובבת את עניניו הקטנים — היא אנוכיית (אגואיסטית) בטבע; אצל גדולי עולם ראשונים ואחרונים תקועה ידיעת וזכירת הבורא כל כך בלב, שההרגשות והמחשבות הקטנות בטלות ומבוטלות, ובעת פנאי חזרת המחשבה מיד לעניני תורה ויראה, וכך גם בעת המיית הרגש לקראת אדם אהוב דוחה אהבת השי"ת את אהבת האדם.

שלשלת ארוכה היא, מיעקב אע"ה עד הפרשה הקטנה של בר קפרא. מהרבינו יונה והחסיד יעבץ עד המהר"ל (שאם הוא עצמו לא היה במדרגיגה זו לא היה מחדש ביאור זה) ועד הסבא מקלם. הוי אומר: זהו "היסוד היהודי" כדברי החסיד יעבץ.

הננו רחוקים מאד מתפיסה זאת ביראת שמים. אך לדעת אנו הייבים כי בפרשה קטנה זו תלויים כל גופי תורה, ואי אפשר להתעלם מהחיוב להגיע ליראה זאת שהיא קיום "בכל דרכיך דעהו". וזהי היקיצה מתרדמת העולם, ובוה נעוץ סוף המערכה בתחילתה. עד כמה שבשורה זאת על עומק היראה רחוקה מאתנו, אך היא היתה חייבת להשמע.

"דרש בר קפרא איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה — בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיו" (ברכות סג, ע"א). "דעהו" זה בעומקו הוא: להחליף את תודעת ה"אני" בתודעת הבורא.

ישיבת "הכותל" ירושלים
לעילוי נשמת
ר' לוי ב"ר משה כלאתי ז"ל
תרומת אשתו וילדיו - לזכרו

ויבואה פיקון עב"ד.
כמ"ץ בכל דרכיך דעהו ולאמרו חז"ל שהיא פרשה
קטנה שנופי תורה תלוין בה. פי' אף שהיא בקטנות
לתיקן הדברים המקולקלים שגריכין להתיימר. לכן כ'
וכוא י"שך אורחותיך. ולכן משיח בן דוד ימקן כל
המעוותים **מ"ץ** 278

צדקת הצדיק

באת כ"ק אדמו"ר הגאון הקדוש שר התורה אסקלריא המאירה כחד מקמאי
מאיר עיני הגולה

רבינו צדוק הכהן זצוקלה"ה מלוכלין

בן הרב הגאון החסיד זכ"ר ר' יעקב הכהן זצ"ל אב"ד דק"ק קריתבורג וזמן קדושת הורו
וצדקתו יגן עלינו ועל כל ישראל.

הועתק והוכח לכת הדפוס באשכנז על ידי חתנו חורגו הרב ברוך דוד הכהן לובלין שנת תרס"ב
שוב נדפס בלובלין בשנת תרע"ג וממנו צולם פעמים רבות.

שוב נדפס בירושלים שנת תשכ"ח על ידי הרב עזרזר כי טוב בתוספת המעטות שהותקנו מעצם ספרו ויאמר לא
נדפסו לפני כן.

87 **[קטע]** בכל דרכיך דעהו (משלי ג), מפרש
בשוחר טוב (קמד) דהיינו שידע בכל דבר
שלא הוא הפועל כלל רק הש"י. וכזהר איתא
דעהו גם כן לכך נתכון, כידוע דיהי' הוא
קודשא בריך הוא (ו) ושכינתיה (ה), ויחודם
היינו שהקב"ה שוכן בתוך בני ישראל והוא
חד עם כנסת ישראל ואין הם דבר נבדל ממנו
כלל. ורז"ל אמרו בברכות (סג.) בכל דרכיך
דעהו אפילו לדבר עבירה, היינו שבלכתו
לעבירה אם ישים אל לבו דכחו זה ללכת
להמרות רצון הש"י גם הוא מהש"י, כי בלחו
מאין לו שום כח כלל, על ידי זה יחלש כח
היצר. וזהו (שם ה.) לעולם ירגיזו כו' יקרא
קריאת שמע², היינו דעהו, וגם בעבר על ידי
זה י"שר אורחותיך. דרך נקרא דרך המלך.
ואורח הוא מן הצד, וכשמקיים דעהו אז נקרא
הכל דרך שהוא דרך המלך, אבל גם אורחותיך
שכבר עכרת והטית מן הצד וחוזן מדרך
הראוי, אם עכשיו מקיים דעהו, ידע שגם זה
היה מהש"י, ואם כן הוא מיושר.

מדברי הרמב"ן הידוע נפלא מאד, דבן סורר ומורה נתבע ומתחייב על העדר המעלות
והכדרגות היותר עליונות של הסידי עליון, על העשיה דקדושים תהיו ועל העשיה דבו תדבוקו,
וכפי שפירש שהכוונה בזה לדעת ה' בכל דרכיך, היינו גם בכל הדרכים הגשמיות כאכילה
שתיה ושינה שיהיו כל הענינים הגשמיים לשי"ש, כדי שיוכל לעמול בתורה ועבודת ה' ויהא
לו הרחבת הלב והדעת להבין בתורה, וכדורש בר קפרא (ברכות סג, א) איווהי פרשה קטנה
שכל גופי הורה תלוין בה בכל דרכיך דעהו וגו', [והנה כתוב (משלי י"ב, י"ז): גומל
נפשו איש חסד, ואמרו (ויק"ר ל"ד, ג') הלל הזקן שאמר לתלמידיו שהולך לגמול חסד
עם העלובה הוה והיינו גופו, כלומר ההגוף והנפש ההיונית הם העלובים והפשוטים וצריך
לעשות צרכיהם. בתור חסד עבהם ולא מתוך תאוה ורצון] — והבן סורר ומורה רחוק מזה
בתכלית, ולא ידע כלל דרך ה', וע"ז הוא נתבע ונעני, והנה בן סו"מ הוא רק בני הדשים
הראיונים לגדלות, והנה הוא נער שזה עתה נתגדל, והוא גם פשוט ומרשהת מאד, ועם זה
הוא נתבע על היותו רחוק מקדושה ומבכל דרכיך דעהו, וזה גורם לו להתחייב עונש קשה
ובהכורה שבפמיתות, כי רחוק הוא מהתכלית שלהו נברא והנהגתו היא בהיפך כמטרת בואו
לעולם, ומה נתבונן בגודל החיוב שיש על כל אדם להגיע למעלות העליונות האמתיות,
ומכש"כ בן תורה דשייך יותר לתביעה זו.]

רב

ה) נמצא דהכל תלוי בדעת ובהכנת הלב, וזהו בכל דרכיך דעהו (משלי ג, ו), והיינו
בין בעניני תורה ומצוות, שהם עבודת השי"ת להדיא, ובין בכל הדברים שאנו מדמים אותם
לרשות, והיינו שהם מתחלפים לפי התוצאות היוצאות מהם ולפי המכון בהם, אבל גם הם
גופי תורה, והכל הוא מפני הדעת בתולדות מעשיו. שהרי מצד דעתו מצויה התולדה בכל
מצואות מעשיו. ועד כמה שחטר בדעת חסר בעצם מעשיו, דעושה גשמיות מרוחניות וכמהך
את המעשים הטובים, ולפעמים מהפך אפילו לרע, ודבר זה הוא כלל בכל המצוות והמעשים,
אך ביהוד, הוא בעניני הרשות דתלוים בדעת, ואם מקיים בכל דרכיך דעהו הרי הם נעשים
קודש קדשים [וידוע מה שאמרו על הגרי"א ז"ל כי באכילתו הוא פועל יותר בכל התענוגות
ומכל הסוגופים שבעולם], וכל התרוממות האדם בכיוון ה', דעהו, מביאה אותו לעליה גדולה
בכלליות מעשיו, ולהיפך ע"י התרחקות מה ה', דעהו, יורד משה הרבה כאד, ובאבת רוב
המעשים שלנו — ולא בלבד המקצת תורה ומצוות — יכולים להיות מצד הקדושה בתכלית,
שהרי רוב הזמן אנו מבלים — מלבד בתורה ומצוות — גם הרבה בעניני רשות שהם הכטר
מצוה, אך הכל תלוי בדעת, ולזה מההכרח ללמד מוסר בהתבוננות וגם לקנות חבר טוב שתהיה
בן תורה ברוחו והשקפותיו, ולהתרחק בתכלית מדברים בטלים וליצנות, כי זולת היותם
המפסדים הגדולים ביותר לשקידת התורה, הרי הם כרחיקים מבכל דרכיך דעהו, שלהו נחזן
רציונות ותקיפות הדעת.

שפתי חיים **עב**

היסוד האמור שההשתמשות בעוה"ז לצורך עבודת ה' גם הוא מצוה ועל
ידה מתקרב האדם אל בוראו הן הן דברי חז"ל שאמרו (ברכות סג.) "איווהי
פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה בכל דרכיך דעהו והוא י"שר אורחותיך"
(משלי ג, ו). דהיינו חובתו של האדם אינה רק לקיים את תרי"ג המצוות שנצטווה
בהן, אלא שבכל מעשיו המותרים יכוין בעשייתם לעבודת ה', וכך יתפרש הפסוק
"בכל דרכיך — בכל מעשיך כולל המעשים המותרים — דעהו", "תן דעתך
לחשוב לעשות מעשיך למען... לקיים דבר ה'" (מצודות) ע"כ כן "דעהו" —
זוכה להתקרב על ידי כך להשי"ת. (דעת) — פירושה התקרבות, "כי ידעתי" —
שהמחבב את האדם מקרבו אצלו ויודעו ומכירו, רש"י בראשית, יח, יט.)

מוסר אב"ד

פרקי הדרכה

ביראה, בעבודת ד', במדות, בחשבון הנפש
מאת

הרב ר' אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

ב. בכל דרכיך דעהו

בכל דרכיך דעהו, צריך לבקש את הקב"ה בתוך הדרכים שהוא
מתנהג בהם. כשהוא עוסק בתפלה או יבקש את הקב"ה בהבנת
עניני תפלתו וכוונה רצויו באמונת הלב באותם הענינים של
תפלתו, ולא יבקש את הידיעה בשעה ההיא בענינים אחרים, כי
כיון שהוא עוסק בעבודה זו. הקב"ה כביכול שורה מצדו בזו
העבודה דוקא ובה ימצאנה ולא במ"א. וכשהוא עוסק בתורה
ידע שימצא את הקב"ה בהיותו מעמיק ומעיין להבין דבר על
בריו ולזכור ולשנן היטיב, ובוה הוא יודע אותו ית' בתורתו
ולא באופן אחר, פי בשעה זו הוא מתגלה בעבודה זו. וכן

בהיותו עוסק בגמ"ח להיטיב לחברו, או יבקש את הקב"ה
רק בהעמקת עצה איך להיטיב לו טובה גדולה הגונה וקיימת.
וכן בכל הדברים שעושה הרי באמת אין דבר בעולם שאינו
לכבודו ית' ב"ה, ע"כ כל מה שעושה יהי הכל דברי מצותו ורצונו,
ויבקש בהם את שמו ית', כשישתדל בכל שכלו וכחותיו
לעשות את מה שהוא עושה בתכלית השלמות בכל צדדי
השלמות, ונמצא שהוא יודע את השי"ת בכל הדרכים. והב'
הוא ב' ה"בתוך", שבעצמותם של הדרכים הוא יודע את
הקב"ה. ע"כ הוא פרשה קטנה (י), שאין הצווי בה גדלות והרחבה
של חכמות ומחשבות, אדרבא צמצום בדבר זה שהוא עוסק
לבדו, ומ"מ כל גופי תורה תלוים בה, כי בזה יעשה הכל
כשורה ומוזה ימצא כבודו של הקב"ה בתכלית, ורמזו חז"ל
בדבריהם (א): זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד, והבן.

[כשאדם פועל איזה דבר של שלימות, בין במחשבה בין
במעשה, צריך לשמח בחלקו ולא ירדוף או אחר דבר אחר, כי
כל העולם כולו מתקפל לפניו או דוקא בפרט זה] (ב).

ערפלי טוהר

שבת עה

אר"ש בן פז א"ד הישע בן לוי מיטם
 בר קפ"א בל הודע להשב בחקופות ומלות
 ואיט דרשב עליו הכתוב אויב "ואת פועל ה'
 לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו".

מאת

הרב ר' אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל כ"ו

בן יהודע

עליו הכתוב חומר וזה פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו כ"ל בס"ד כפל הלשון פועל ה' על מקריים שהיה צנוף הלחץ הן ברעש הן צקוד וחוס הן ברצוי מטר שכל דברים אלו נודעים בהכמת החכמה בחשבון הקופות ומלות קודם שיהרצו בעולם ולאמרו מעשה ידיו לא ראו קחי על הדקיע הן בלקות השמש ויכח הן בנילויו כוכבים חדשים

בעלי העבודה קראו הראשונים להמסתכלים הרזיים, והוא הסגנון המיוחד והאופיי שלהם. הם אינם בעלי הנאה, בעלי עריגה לקבלת פרס, חייהם הם חיי עבודה. לא סימבולים הם מצוותיהם, כי אם עובדות, מצחצחות ומעלות הכל, מטיבות לכל ומאשרות את הכל. והמצוות אינן נגבלות אצלם, הכל הוא מצוה, בכל דרכיך דעהו, כל מעשיך יהיו לשם שמים. מתנשאים הם מעל כל חיי החול, והם הם הגדוד של עבדי ד', ששמש נאה להם. הם הם העומדים ומשמשים, כצבא המרום במרום, ויותר מכל מרום. הם הם החיים וקיימים בחיי עבודתם בעולם הזה ובעולם הבא, הם הם שבמיתחן קרויין חיים, ואינם חפשיים מן המצוות לעולמי עולמים, תלמידי חכמים שאין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, הולכים מחיל אל חיל, מה כאן עומד ומשמש אף שם עומד ומשמש. "אז"ל בק"ט "ברך ק'."

דרך העלאת הכל.

דרך הקודש

כא

הרעיון של העלאת הניצוצות, כשהוא מתגלה בנשמה בתור הכרה פנימית, כבר מחיבת היא את המשיג ללכת תמיד בדרך עבודת קודש זו, שהוא יסוד של בכל דרכיך דעהו. ומתוך עבודת הפרט בא הוא לעבודת הכלל, להצדיק את כל התנועות של הטבת המצב החמרי שבאדם ושכאומה, עד שהוא מתדבק לאהבת ישוב ארץ ישראל שנתגלה בימינו, וברוב אורה הוא מעלה את הרעיון ואת נושאו, ומאירם באור החיים. ואורחותיו כולם של אהבה ישראל בקדושה כזה מתעלים, עד שאכילותיו הן קרבנות ממש ושחיותיו נסכים, וכל סדרי חייו מערכות קדושות, משפיעות אור והיים לגדולי מעלה וצבאות מטה. ובכל תושיה יפריח ציצים ופרחים, ולרגעים יפוצו מעינותיו פלגים יבלי מים. ואהבת הבריות אין קץ מקנת תמיד בלבבו, וחדות עולמים חיה בנשמתו, ונהנים ממנו עצה ותושיה בכל עת ובכל שעה. וככלי יקום וכארי יתנשא להמתק גבורות ולהרבות חסדים טובים, על כל עולם מעולמי עד. ועל כל רוח ונפש מכל יצור.

"הרב קרא הכיר הסגולה העליונה שהיתה
 ביהו, וליקר העליונה היתה לאתן בדקאר
 הסגולה היתה אלף שלא יקחו אמן, והנה רבי
 אהרן בן יעקב שלא יתעלה היתה הצורה
 שלא יאמר אננייה יהיבם של הפעולות כ"א
 ההפסד של הסגולה, רבי שיצטוו ביהו ז"ל
 ארצו יהיבם הסגולה ויחא חתומים אפי' ח"י
 ליה, ע"כ היתה דרובתם ואלה "אראים
 ולצדקים ארץ אהוה הקדש", כי ביהו"ק נקרא
 "אראים" והוא ארץ הקדושה הסגולה, וכל
 האמצעים לעלמה שאמלקקים אל הסגולה כן קדושה
 הו' לא רק ארצו הסגולה, נקראו ע"ש "אראים"
 לביהו"ק הוא א"ל יבדו ויצדקו של ארץ, ע"כ אהוה
 הצדקים שמרצים אמה להיבדק דקדושה של
 רבי נקראים "אראים" ומה עוצים בדקאר דקדושה העליונה. ואלה שאתן דאון הקדש,
 ע"כ אהוה הקדש היה סגולה בנפשות לא אהוה הפועל, אך ארצו דקדושה
 הסגולה נפליטה קדושה ביהו"ק. אך נפשו האראים הוא ה"בן האצדקים, שאם שהאצדקים
 דרי אמה ויצדו לכן, שהרי כ"י סוף נפשות על קדושה אלה בלתי מן החיים,
 ונפשה אהוה הקדש"
 ("אבד-לא" כ"י, הבהו"ש השם ושלום. הספד על רבי
 אהוה ספקאר. ע"ש "אל ח"י", ב"ב ע"א אט)